

Zondag 12 oktober 2025
vierde van de herfst
dankdag voor aarde en oogst

Lezing uit het eerste testament: Psalm 8

Lied: 'Zie de zon, zie de maan' – lied 8b

Evangelielezing: Lukas 17,11-19

Lied: 'God zij geprezen met ontzag' – Psalm 68,7

Overweging

Over dankbaarheid gaat het vandaag. De dankbaarheid van psalm 8. Blij zingt de psalm God toe: "Eeuwige, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde." En het gaat over de dankbaarheid van die ene melaatse die terugkwam om God eer te bewijzen. En over de dankbaarheid voor de aarde en de oogst.

Dankbaarheid... Ik moet terugdenken aan een liedje uit mijn jeugd. Een lied van Robert Long: 'Dankbaar moet je zijn, nederig en klein'. Een spotlied op dankbaarheid die móet. Moet, van wie? Van de ongeschreven regels in de samenleving en de kerk. Zoals je als kind 'dankjewel' moest zeggen wanneer je iets kreeg. Zoals je vroeger dankbaar moest zijn als je in je armoede gesteund werd door de diaconie. Een voorgeschreven dankbaarheid. Een afgedwongen dankbaarheid waardoor de bestaande ongelijkheid nog eens extra werd benadrukt.

Jezus prijst de ene melaatse die terugkeert om God te danken. Maar het gaat hem er niet om dat die als enige zich keurig gedraagt en dankjewel zegt. Sterker nog: die ene doet juist iets wat helemaal niet zo keurig is.

Kijk, daar lopen ze, die tien melaatsen. Ze lijden aan huidvraat, vertelt de nieuwe Bijbelvertaling. Het kan om alle mogelijke kwalen gaan die je huid aantasten. Aandoeningen waardoor mensen anders naar je gaan kijken. Of waardoor je het niet prettig meer vindt om gezien te worden. Bij huidvraat denk je aan isolement. Besmet zijn. Een gekweld bestaan. Bij huidvraat kun je ook denken aan alles wat innerlijk aan je vreet en knaagt – daar ga je er ook niet florissant van uitzien.

'Heb medelijden met ons!' roepen de tien melaatsen. Misschien willen ze wel vooral een aalmoes. Of iets te eten. Maar Jezus zegt: ga maar naar de priester om je rein te laten verklaren. Want zó luidde de wet voor joden én Samaritanen, de wet van Mozes waar ze zich allen aan hielden. Als je dacht dat de plekken op je huid minder werden, moest je je aan de priester laten zien. Dezelfde die jou destijds melaats had verklaard. Als die vond dat het beter ging, liet hij je na acht dagen terugkomen. En als het dan echt over was, volgde een heel ritueel waarmee je afscheid nam van het ziek zijn.

Het verhaal vertelt dat de tien van hun huidvraat worden verlost terwijl ze wegliepen. En dat alleen die ene terugkwam om dankjewel te zeggen, die Samaritaan. Waar waren die andere negen? Het is toch niet niks, dit geschenk. Een nieuwe kans, opstanding, nieuw leven... alles wordt ineens anders! En toch. Waar zij waren, is wel duidelijk. Ze hielden zich aan de wet. Tegen de tijd dat hun melaatsheid ook wettelijk was opgeheven, was Jezus allang vertrokken.

Die ene die terugkwam was dus niet naar de priester gegaan. Hij voelde hoe hij genas. Hij voelde hoe het aanvreten stopte, hoe het knagen ophield. En hij dacht niet meer aan de regels maar aan het geschenk. Hij moest en zou het nú vieren en God danken en de formaliteiten, och die kwamen dan nog wel een keer. Hij voelde zich een bevrijd mens!

Maar keurig – nee dat is hij dus niet. En het lijkt erop dat Jezus daar lak aan heeft. Het gaat hem om de spontaniteit en directheid. Om het luisteren naar de stem van je hart. Om het nemen van de ruimte om bij die stem stil te staan. Want dankbaarheid heeft niets met regels te maken. Dankbaarheid kan ontstaan wanneer je ruimte maakt en stilstaat en je niet door externe druk laat regeren.

Ik denk aan wat jullie me hebben verteld, de mensen van de tuingroep.

In de tuin leer je ruimte te maken. Stil te staan. Niet almaar dóór te hollen. Janiet zegt: 'werken in de moestuin en kas vind ik soms lijken op meditatie. Het zorgt dat ik in het moment ben, los van de dagelijkse beslommeringen.'

En Evert schrijft: 'Werken met de aarde verbindt je met de schepping. Ik voel me een klein onderdeel van een groter geheel.'

De natuur gaat haar eigen gang. We kunnen haar onze wil niet opleggen. De natuur laat zien wat wezenlijk is: hoe dat werkt, die cyclus van zaad naar sla en wortels – en wat daarbij nodig is: zon en regen, alles op zijn tijd. In de moestuin besef je dat je als mens geen heer en meester bent, zegt Evert, maar dat je rentmeester bent. Als mens sta je erbij en kijkt

er vol verwondering naar. Zoals psalm 8 de schepping bezingt:

Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door U daar bevestigd,
wat is dan de sterveling dat U aan hem denkt,
het mensenkind dat U naar hem omziet?

Jullie zijn het er allemaal over eens: de tuin zorgt dat je afremt. Dat je je gaat bezinnen en verwonderen. Het is wat die ene Samaritaan deed terugkeren naar Jezus. Hij holde niet door zoals de maatschappij hem dat ingaf – maar stond stil en verwonderde zich over het geschenk.

Als ik eerlijk ben, is dit wat ik naar mijn zin te weinig doe. Stil staan en me verwonderen. En dankbaar zijn voor wat er is.

De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) zegt: dit is wat onze hele beschaving te weinig doet. De RVS waarschuwt dat we steeds meer onder mentale druk komen te staan. We leven in een ‘hypernerveuze samenleving’, meldt een onderzoek. Versnelling en individualisme zijn doorgeschoten. Ons welzijn wordt bedreigd. Hoor je op je telefoon een berichtje binnenkomen, dan wil je onmiddellijk kijken en liefst ook nog reageren. Bestel je iets online, dan wil je dat het binnen een dag wordt bezorgd. Jongeren kampen met prestatiedruk. Het is jouw verdienste als je slaagt in de maatschappij – en het is jouw schuld als je dat niet lukt.

Mensen raken overspannen. Sommigen zoeken hulp. Die hulp richt zich vooral op individuen. Je kunt bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining doen, mindfulness, meditatie. Maar wat schiet je ermee op? Het is dweilen met de kraan open, zegt de RVS. Want het probleem wordt opnieuw bij het individu gelegd.

Het is hard nodig dat we op de rem trappen, zegt de RVS. En gaan werken aan een meer ontspannen samenleving. Niet ieder voor zich. Niet enkel die ene Samaritaan. Maar samen. Het tot rust brengen van de samenleving is geen luxe, het is keihard nodig voor de toekomst.

Het is wat de Eshoftuin biedt. En niet alleen aan jullie, de tuingroep: steeds meer mensen vinden de weg naar de tuin. ‘Ik denk dat het door de bloemen komt,’ zegt Janny. ‘We hadden dit jaar heel veel bloemen.’ ‘Het is fijn om samen te ontdekken dat mooie bloemen niet per se uit het Westland of Senegal hoeven te komen maar ook bij de Veenwal groeien,’ schrijft Evert. Maar ook andere gewassen deden het goed. Wat was het een groeizaam jaar! ‘Het geeft me veel voldoening om groenten beschikbaar te kunnen stellen aan ieder die ze maar met ons wil delen,’ zegt

John. Er ontstond een heel sociaal gebeuren rond de tuin. Ze werd steeds meer een ontmoetingsplek. Een plek voor ontspanning en rust. Een plaats voor wat je ‘lege tijd’ zou kunnen noemen: tijd waarin niets moet. En waarin daardoor vanzelf iets kan ontkiemen en groeien.

Het is de natuur die daartoe inspireert.

Je hebt het niet in de hand, zegt Yvonne. Je moet het maar nemen zoals het komt. Zo is er blijde verwondering dat er tóch meer dan voldoende courgettes zijn voor de soep op de startzondag. En tegelijk verbijstering omdat de toegezegde prachtige sla er niet meer is, want een slak was je voor. De natuur heeft geen deadline, zegt Monique. Hier in de tuin kom ik los van de eisen en het moeten. Het is een soort levenshouding geworden, schrijft Janny. Dichtbij de aarde. Dichtbij onze oorsprong. Verantwoordelijk voor alles wat leeft op en in de aarde. Dankbaar voor wat je ontvangt. Hier in de tuin regeert geen externe druk. Daar schiet je niks mee op; alleen met geduld kom je verder. Hier sta je stil bij wat ontstaat en groeit. Hier is ruimte voor vertraging. Ruimte om te luisteren. Naar de stem van je eigen hart en die van een ander. Hier welt dankbaarheid op, onstuitbaar en overvloedig.

Muziek

Lied: ‘Dat mag blijven wat er is’ (t. Marijke de Bruijne, m. Peter Rippen; Zangen van Zoeken en Zien 446)